

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות.....2
- ב. מכח אבוח דאבא קאתינא.....4
- ג. בן בכור שמכר חלק בכורה בחיי אביו ומת בחיי אביו בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות.....4
- ד. היה יודע לו עדות בשטר עד שלא נעשה גולן ונעשה גולן הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין ... היה יודע לו עדות בשטר עד שלא תפול לו בירושה ... אבל אחרים יכולין לקיים כתב ידו ... כגון שהחזק כתב ידו בב"ד.....5
- ה. היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין ... אף על פי שלא החזק כתב ידו בבית דין.....6
- ו. גזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב ידו לחותנו.....7
- ז. נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב.....8
- ח. אב שנשבה ומת בן בתו במדינה ובן בתו שנשבה ומת אבי אמו במדינה ולא ידעינן הי מינייהו מית ברישא יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו.....10
- ט. אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מאב.....11
- י. נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו.....11
- יא. אין הבעל יורש את אשתו בקבר.....12
- יב. הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרוי היא דמיקריא דבי בר סיסין ... אוקמא בידא דלוקח 14
- יג. ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבינתה ואכלית שני חזקה א"ל אנא בשכוני גואי הואי ... זיל ברור אכילתך.....15
- יד. הדרן עלך מי שמת.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף קנט.

א. בן שמנר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות

היה מורישו גוסס¹ ונוטה למות, ואין לו הוצאות קבורה², ורצה למכור מעט מנכסי המוריש כדי שלא יתבזה המת, תקנו חז"ל שאם מכר מעט מה שאירש היום, ממכרו קיים, ואם אינו מוציא למכור רק כדי ההוצאות מוכר בכדי שיעור שיכול למכור³.

¹ שו"ע ונו"ב ריא ב

² איירי שהירש אין לו משלו, וגם הוצאות תכריכים בכלל.

³ רמ"א שם, ואין מדקדקים אם מכר מעט יותר ממה שצריך להוצאות, אבל אם מכר הרבה, אין ממכרו כלום, והמאירי בפ"ק דב"מ כתב שאפילו יותר משיעור זה, ואפילו בחולה שאינו נוטה למות, שלא נתנו חכמים שיעורין בדבריהם, אף על פי שעיקר התקנה לצורך כך היתה (והפוסקים לא כתבו כן), עוד כתב בשם גאוני הראשונים שאפילו לא מת עד למחר, ואפילו נתרפא האב, כל שלא ערער, לכשימות קנה זה, ובש"מ בכתובות דף צא ע"ב כתב מעין זה בשם רב האי גאון, ומשמע שם שיכול האב לערער, אבל לא הירש המוכר, וצ"ע, ובש"מ שם בשם תלמידי רבינו יונה דחה פירוש רב האי, ובחידושי רעק"א כתב בשם תשובות הגאונים שאם לא מת בו ביום מחזיר המעות ללוקה, עיין שם. עוד כתב המאירי שם שאם לא אמר מה שאירש היום (ונראה דה"ה בשאר אופנים שמכר שלא לפי התקנה), אפילו מת היום, לא קנה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מכר הבן⁴ לצורך קבורת אביו⁵ באופן המועיל, ומת הבן ואח"כ מת האב, הרי בן הבן שהוא עתה היורש מוציא מיד הלוקח⁶, ויש אומרים⁷ שאף א"צ להתזיר הדמים.

⁴ שו"ע ונו"כ שם ג

⁵ כן הוא בשו"ע וכן משמע בטור, והסביר הב"ח שהוצרכו לכך משום דבגמרא אמרו המעם דמכח אבוה דאבא קאתי, ואי איירי כשלא מכר לצורך קבורה, למה לן טעם זה, הרי האומר מה שאירש מאבא מכור לך לא עשה כלום ופשיטא שבן הבן מוציא מיד הלוקחות, עיין שם, אבל הרמב"ם (פכ"ב מה' מכירה ה"ז) כתב הלכה זו סתם, ועיין אבהא"ז מש"כ ובפתחי חושן חלק י פרק יט הערה כד

⁶ שהרי אביו מכר דבר שלא בא לעולם ונמצאו הנכסים ברשות האב קודם שמת, והוא יורש עתה מאבי אביו, והוא עפ"י הסברא שאמרו בגמרא שהיורש את אבי אביו יורש ממנו ולא ע"י אביו, ואילו היה אבי האב חי ודאי שמוציא מיד הלוקחות והוא יורש זכותו. ועי' שו"ת הרמ"א סימן ג, ותשובת מהרש"ל שם בסימן ד, ושוב השיב הרמ"א בסימן ה, ותשובת הרש"ל שם בסימן עא

ובמה שכתבתי דאיירי כשמכר לצורך קבורה, כמ"ש לעיל, הבן שמכר בנכסי אביו ומת הבן בחיי האב ואח"כ מת האב, בן הבן מוציא מיד הלוקחות, שהרי אביו מכר דבר שלא בא עדיין לרשותו, ונמצאו הנכסים ברשות האב וזה יורש אבי אביו, וכן כל כיוצא בזה, ע"כ, ומשמע דאיירי כשמכר שלא כדין, וביותר משמע כן במ"מ שם שכתב בשם הרשב"א דלאו דוקא בן הבן אלא אפילו הוא עצמו מוציא מלקוחות בלא כלום (כשלא ירשו נכסים, וכדין שאר חוב של אביהם), אבל הוא עצמו חייב לשלם דמי המכר שקיבל, ע"כ, ואי איירי כשמכר כדין אמאי יכול הוא עצמו להוציא ולבטל המכר.

אלא דא"כ קשה לדעת הרמב"ם למה הוצרך למעמא דירוש אבי אביו, ובאבן האזל שם תירץ דאי לאו סברא דמכח אבוה דאבא, גם הבן היה צריך לשלם דמי המכר שקיבל אביו, וכ"כ בשם התוס', אלא שכתבו דתליא בפלוגתא אם בע"ה גובה בראוי (עי' רמ"א חו"מ סימן קד סעיף טז ובש"ך שם, ועי' עוד מ"ש בע"ה בדיני ירושה פרק ג סעיפים כד – כה), והקשה האבן האזל שמדברי הרמב"ם משמע שסובר דאין בע"ה גובה בראוי, וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה, למה הוצרך הרמב"ם למעמא דמכח אבוה דאבא קא אתינא.

ומתירץ האבן האזל דס"ל להרמב"ם דאע"ג דקיי"ל שאם מכר כשהוא גוסס לצורך קבורה חלה המכירה, היינו דוקא כשאח"כ באמת ירש, והיינו שמת האב תחלה ואח"כ מת הבן המוכר, אבל כשהבן המוכר מת קודם שמת האב, נמצא שלא ירש ולא חלה המכירה, ולכן אילו היה בן הבן בא מכח אביו, והיינו שהבן יורש ובן הבן יורש מכחו, באמת חלה המכירה ואינו יכול להוציא מיד לקוחות, ולכן כתב הרמב"ם דמכח אבי אביו יורש, והיינו שהבן המוכר לא ירש, ולכן לא חלה המכירה ובן הבן מוציא מיד לקוחות, וכתב שכ"כ הרא"ש בש"מ, עיין שם.

ונמצא שלסברת האבה"א גם הרמב"ם איירי כשמכר לצורך קבורה, וקשה מ"ש המ"מ בשם הרשב"א שאפילו הוא עצמו יכול להוציא, והרי כשמכר לצורך קבורה פשיטא שאינו יכול להוציא, וצריך לומר דהרשב"א איירי כשלא מת האב ורוצה הבן לבטל המכר, ועי' לעיל הערה כג.

⁷ שו"ע שם ב, וכתב הסמ"ע דע"כ איירי שהבן המוכר הוציא המעות שקיבל שלא לצורך קבורה, ולא נפלו לו בירושה, שאילו הוציא לצורך קבורה או שנשארו אצל אבי האב, הרי נהנה ממעות הלוקח ואין טעם לומר שיוציא מיד הלוקחות ולא יחזיר הדמים, והחכ"צ בהגהות הט"ז הסביר שאם נשארו הדמים הרי זה כמלוה ע"פ שגובים מן היורשים אם ירשו קרקעות, עיין שם, ועי' דרישה ופרישה. ובנה"מ סק"ג כתב דלא מסתבר לומר שנעשה כמלוה ע"פ של הזקן כיון שהוציאו המעות אחר מותו לצורך קבורה, ואין חיוב למת, אלא הטעם הוא מכח אבוה דאבא אתינא, והוא היורש, הרי גם הוא חייב בהוצאות הקבורה, ומלוה ידידה הוא וחייב לשלם, עיין שם, ונראה שאם הבן הוציא המעות שלא לצורך הקבורה, מודה הנה"מ שא"צ להתזיר הדמים, שאינו אלא חוב הבן ובן הבן מכח אבי האב יורש, מיהו אפשר דכיון שלא הוציא לצורך קבורה הרי המקח בטל, ונתחייב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ב. מנח אבנה דאבא קאתינא

ראובן לזה⁸ מיעקב אביו בשטר, ואח"כ מכר ראובן נכסיו, ומת ראובן ואח"כ מת יעקב, וירש חנוך בן ראובן נכסי יעקב עם השטר חוב של ראובן, יש אומרים⁹ שחנוך יכול לגבות השטר חוב מהנכסים שמכר אביו. ואף על פי שאילו מת יעקב תחלה והיה ראובן יורש השטר, לא היה יכול להוציא החוב מיד הלקוחות שהוא עצמו מכר לו, דאחריות דנפשיה ודאי קיבל עליו, מ"מ יכול חנוך לומר אנא מנח אבנה דאבא קאתינא, והיינו שיורש מיעקב ולא מראובן, והרי יעקב היה יכול להוציא מיד הלקוחות של ראובן, ונמצא חנוך ירש כחו של יעקב.

ג. בן בכור שמכר חלק בכורה בחיי אביו ומת בחיי אביו בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות

בכור שמכר¹⁰ חלק הבכורה שלו קודם חלוקה ממכרו קיים. ואם מת בחיי אביו י"א¹¹ שבנו מוציא מיד הלקוחות¹².

להחזיר הדמים, ושוב נעשה כחוב של הבן, ואח"כ אם בן הבן לא ירש כלום מאביו פטור מלשלם, אבל אם ירש גם ממנו, הרי חייב הבן לפרוע חוב אביו, ועי' שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סימן כח.

⁸ שו"ע ונו"כ שם ד

⁹ וכתב הסמ"ע (סק"ט) שלכן כתב המחבר הלכה זו בלשון יש מי שאומר, אף על פי שבסעיף דלעיל גבי מכר לצורך קבורת אביו בחייו, פסק שהבן יכול להוציא מיד לקוחות, וכתב הטעם דמנח אבנה דאבא קאתינא בלי שום חולק, מ"מ ס"ל להמחבר דאפשר דבזה לא אמרינן מנח אבנה דאבא קאתינא, שהרי ראובן מכר נכסיו ברשות וחוב שלו הוא, עיין שם, והוא מדברי הב"י בשם הראב"ד שמסתפק בדין זה מהאי טעמא. ועיין בדברי משפט (סימן ריא) שביאר ספיקו

¹⁰ שו"ע ונו"כ רעה ח דקיי"ל להלכה

שיש לבכור חלק בכורה קודם חלוקה, וכבר הוא של אלא שאינו מסוים.

¹¹ מתוד"ה אלא שגם למסקנה נשאר הדין של בן בכור שמכר חלק בכורה בחיי אביו ומת בחיי אביו בנו מוציא מיד הלקוחות, וכן משמע ברשב"ם להלן [ע"ב ד"ה ומשני לא]. וכן מדייק הרש"ש [לעיל קי"ח: לתד"ה ולמ"ד] מדברי התוס'. וכ"כ הרמ"ה [אות קסט] והמאירי. הרי"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו הדין הזה, וכתב הרש"ש דס"ל שלפי המסקנה הגמ' חזרה בה מדין זה.

¹² בספר אמרי משה (סי' לח) הקשה, דהרי הבע"ח של אביו יטעון ויאמר ממ"נ אם אתה יורש מן הסבא מדוע אתה נוטל פי שנים, וכי אתה בכור בניו של הסבא, ואם אתה כן נוטל פי שנים, הרי שאתה יורש מנח אביו, ואתה באמת בן בכור לאביו, וא"כ קשה למה לא ישלם בזה חוב אביו, אם כל היסוד שאתה מקבל פי שנים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ד. היה יודע לו עדות בשטר עד שלא נעשה גזלן ונעשה גזלן הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין ... היה יודע לו עדות בשטר עד שלא תפול לו בירושה ... אבל אחרים יכולין לקיים כתב ידו ... כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד

גזלן שחתם¹³ בשטר והזמן בשטר הוא¹⁴ קודם שנעשה גזלן, או שראו עדים שטר זה חתום¹⁵ ואחר כך נעשה גזלן ונפסל לעדות, הוא אינו יכול להעיד על כתב ידו שהרי הוא פסול להעיד, אבל אחרים מעידין על כתב ידו שמכירין אותו וכשר השטר, והוא שראו חתימה שבשטר זה קודם שנעשה

הוא בגלל זה שאתה בכור לאביך, וא"כ משועבדים הנכסים הללו לחוב שחייב אביך. עוד הקשה דאם הנכדים יורשים את הסבא שלהם מכח בני בני הרי הן כבנים, א"כ יעקב שמת אחרי מיתת שני ראובן ושמעון, ולראובן עשרה בנים, ולשמעון בן אחד, שהדין שכל העשרה בנים של ראובן נומלין ביחד מחצית הירושה של יעקב, והבן היחיד של שמעון ג"כ נומל מחצית הירושה. ואמאי אם מכח אביו דאבא קאתינא, ובני בני הרי הן כבנים, הוי כאילו יעקב מת והניח אחד עשר בנים, וכולם מתחלקים בשוה. עוד הקשה, אם לראובן יש בן, ולשמעון יש בת, דהדין הוא שמתחלקים בשוה בנכסי יעקב, דבתו של שמעון מכוחו של שמעון היא באה, ואמאי, ימעון הבן של ראובן בני בני הרי הן כבנים, הרי שאת ואני כאילו של יעקב הסבא, ואין הבת יורשת, ובאמת בנות צלפחד ירשו בנכסי ה' חלק צלפחד אביהם עבת"ד. הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל בשו"ת (סי' קלב) בתו"ד כותב: נ"ל גם אף אם אמרינן לכל מילי מכח אביו דאבא קאתינא, מ"מ היינו דיכולים היורשים לטעון לזכות גם בזכות אביו דאביו, ולבוא במענה זו נגד הלוקח ובע"ה, אבל מ"מ יש להם הזכות לירש אביהם בקבר, וראי' לזה מב"ב דף קנ"ט, אלא אי קשיא הא קשיא בן בכור שמכר וכו'. ולכאורה יקשה דלימא הש"ס בפשוטו, דהא קשיא איך אפ"ל דמכח אביו דאבא, א"כ בן בכור לא ימול פי שנים היבא דגם הפשוטים מתו בחיי אביהם, שבני הפשוטים יאמרו לבן הבכור מכח אביו דאבא קאתינא, אלא ע"כ דבזוה אינו יכול לגרוע כח הירש הזה במה שבא לזכות לירש אביו בקבר וכו' עב"ד הגרע"א זצ"ל שם.

¹³ שו"ע ונו"כ הו"מ מו לד

¹⁴ לא שידוע זה בעדים שראו שחתם הגזלן מקודם, דא"כ לא היינו צריכין לעדות דגזלן ולא להעיד עליו שזו חתימתו ומאיזה זמן חתם. אלא ר"ל לפי הזמן הנכתב לפנינו בשטר נראה שנכתב קודם שנעשה גזלן, אלא שיש לחוש שמא כתב הזמן בזיוף, שכתב היום השטר והקדים הזמן וכדמסיק. סמ"ע שם פג

¹⁵ ש"ך שם צא

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

גזלן, אבל אם לא ראוהו עד שנעשה גזלן, לא¹⁶, דאיכא למיחש שמא¹⁷ עתה זייף וחתם.

ואם אין כאן עדים המכירין את חתימתו אך יש עדים שראו שטר זה התום קודם שנעשה גזלן¹⁸, הוא כותב את חתימתו על החרס ומחזיקה בבית דין ומקיימין השטר ממנה, וכן הדין אם נשתמד לאחר החתימה שחותם כתב ידו בבי"ד ומקיימין ממנה שהוא אינו מעיד כלום.

וכן הדין כשחתם על השטר ועכשיו נפלו לו נכסים ההמה בירושה שהוא נוגע, חוששים שמא עתה כתב והיה מקדם הזמן כמו בגזלן הנזכר וצריך עדות שהיה קיים השטר מכבר ולקיים חתימתו כנזכר.

**ה. היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו
הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין ... אף על
פי שלא הוזק כתב ידו בבית דין**

עדות קרובים¹⁹ שנתרחקו אינו מועיל אלא כשראית העדות היתה בכשרות²⁰ וגם הגדת העדות בכשרות, ולכן אם היה יודע בעדות לאחד קודם שנעשה חתנו ונעשה חתנו, פסול להעיד לו, משום שסופו בפסלות, וכן אם ידע העדות כשהיה חתנו, ומתה בתו, פסול משום שתחלתו בפסלות, אבל אם ידע העדות קודם שנעשה חתנו, ונעשה חתנו ומתה בתו, מאחר שתחלתו וסופו בכשרות, אף על פי שנפסל בינתיים, כשר.

¹⁶ אפילו יש עליו קיום אם אין בקיום זמן שהוא מורה שנתקיים קודם שנעשה גזלן לא מועיל להכשיר, ולא אמרינן דהואיל דקיימו ב"ד אילו היה גזלן קלא אית ליה ולא היה הבית דין מזדקקין לקיומו, דאין ב"ד משגיחין כלל רק בקיום כתב ידי עדים, כן העלו התוס' בכ"ב (ב"ב קנט. ד"ה כגון) דלא כרשב"ם (שם ד"ה כגון), אורים שם קג

¹⁷ עיין תומים (סקל"ה) שיש ספק אם עשה תשובה וחתם על השטר אי לא היישינן דילמא כתבו בעת שהיה גזלן ואיחר זמנו של שטר, ע"ש. וגם בגזלן דרבנן ואם מהני עד אחד שראוהו, ע"ש בתומים.

¹⁸ אלא שאין מכירין החתימות דעליה קאי, דאם לא ראוהו כלל איכא למיחש שעתה זייף והקדים הזמן, סמ"ע שם פד

¹⁹ שו"ע ונו"כ לג יג

²⁰ וכתב הש"ך סק"י דה"ה בעל שידע עדות לאשתו וגירשה, חשיב כתחלתו בפסלות ופסול להעיד לה, וכן כתב בסימן לד ס"ק כת, עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואם חתם²¹ בשטר עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו²², הוא אינו יכול להעיד על כתב ידו שפסול משום קורבה, אבל אחרים מעידין שמכירין חתימתו אפילו לא ראוהו עד שנעשה חתנו, דמה שפסלה התורה קרובים, לא משום דלא מהימני פסלתן רק גזירת המלך היא²³, לפיכך אין חוששין הכא שמא עתה זייף²⁴ דלא חשוד בכך אלא שפסול להעיד משום קורבה²⁵.

יש מי שאומר²⁶ דהא דמכשרינן השטר כשעדים מעידין על כתיבת ידו אפילו לא ראוהו עד שנעשה חתנו, היינו דוקא כשהשטר יוצא מתחת יד אחד²⁷, שכיון שיצא כבר מתחת ידי העדים אמרינן כאילו ראוהו בי"ד כבר וחקרו עדותם, אבל אם עדיין השטר יוצא מתחת ידי העדים לא שייך למימר חקרוהו בי"ד כבר אלא עכשיו שהוא יוצא מתחת ידם ובא לפני בית דין, ועכשיו הרי הם קרובים ופסולין להעיד, לפיכך גם עדות אחרים²⁸ שיעידו שהוא כתב ידם אינו מועיל והשטר פסול.

ו. גזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב ידו לחותנו

²¹ שו"ע ונו"כ מו לה

²² ומ"מ אף שקיבל קנין כשלא היה חתנו, אינו יכול לכתוב שטר כשנעשה חתנו, דעכשיו לאו בר עדות הוא. [אור"ת אורים ס"ק ק"ו מסמ"ע סקפ"ה].

²³ לבוש וסמ"ע שם פו

²⁴ וה"ה בשטר ששני עדין נעשו אח"כ חתניו או נעשו קרובים זה לזה, וכן הוא בתוספות [ב"ב קנ"ט ע"א ד"ה ואף על פי] ופשוט הוא. ש"ך שם צב

²⁵ לפיכך אחרים מעידין עליו שהיא חתימת ידו אפילו לא ראוהו עד אחר שנעשה חתנו. ומעמא דמכשרינן חתימת קרוב אף על פי שהשטר יוצא לפני בי"ד בזמן שהוא פסול, לפי שהעדים החתומין על השטר כמו שנחקרה עדותן דמי, וכיון שבשעה שחתמו כשרים היו הוה ליה כאילו קבלו בי"ד עדותן באותה שעה, ועדים המעידין על חתימתן כאילו הם מעידין שראו שבי"ד קבלו העדות של אלו בשעה שחתמו וגמרו הדין על פיהם דעת הרי"ך בשו"ע שם

²⁷ . ואם הוא תחת יד בעל דין כשר, ואין צריך להביא ראיה דנמסר לו מקודם רק אמרינן כאן נמצא וכאן היה מקדם, דאל"כ דצריך להביא ראיה א"כ היינו הוחזק שטר בידו מקדם, והיינו דינו של שטר שחתם עליו גזול, ומה הבדל יש בין גזול לחתנו, וגם נראה דאם יצא מתחת יד עד השני החתום דאינו חותנו דג"כ כשר כיון דק"ל (סי' נא ס"ב) עד אחד בשטר כשר א"כ העד הקרוב שהוציא מתחת ידו אז הוי עדותו כנחקרה בב"ד, ואם כי עדות השני עדיין לא נחקרו מה בכך, הוי עדות חותן כנחקרו בב"ד מרם שנעשה קרוב ועדותו כשר, ולכן צ"ל מש"כ השו"ע ידי עדים, לאו דוקא, או מיירי בששניהם קרובים. אורים קט

²⁸ ועיין ביאורים [סקי"ט], ואפילו הרי"ף מודה דאין צריך לזכור העדות בשטר הקנאה ואפילו יוצא מתחת יד העדים, ובשטר דלאו הקנאה ויוצא מתחת יד העדים ואין זוכרין העדות, היינו שאין זוכרין אם צוה להם הלוח למסור, לכ"ע אסורין ליתן השטר למלוח. ובחתם השטר ונעשה חתנו, ג"כ יש חילוק, בשטר הקנאה כשר אפילו להרי"ף, ובשטר דלאו הקנאה פסול לכ"ע, ואין כאן מחלוקת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מה שפסלה²⁹ התורה עדות קרובים, לא מחמת אהבה שביניהם פסלתם להיותם נחשדים להעיד שקר לקרוביהם, שהרי פסולין להעיד לו בין לזכותו בין לחובתו, ואפילו משה ואהרן אינם כשרים להעיד זה לזה³⁰, אלא גזירת הכתוב הוא.

דף קנט:

ז. נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב

כבר התבאר לעיל דף קנז: שאם נפל הבית³¹ עליו ועל אביו או על אחד ממורישיו, והיה על הבן שטר חוב או כתובה של עצמו, ואין לו לפרוע אלא מאלו הנכסים שראוי היה לירש מאביו, יורשי האב אומרים הבן מת תחלה ולא ירש כלום, ולא יגבו הכתובה או הבעלי חובות מאלו הנכסים שהיה ראוי לירש ולא ירש³², והאשה ובעלי חובות אומרים האב מת תחלה

²⁹ שו"ע ונו"כ לג' י

³⁰ , וילפינן מקרא דלא יומתו אבות על בנים, כמבואר בסמ"ע שם סק"ב, וקרובים (וכן שאר פסולי עדות) פסולים גם בעדות קידושין (כמבואר באהע"ז סימן מב) ובגיטין (כמבואר באהע"ז סימן קל), וכן לכל שאר דברים שצריכים עדות. כתב בשו"ע סימן לג סעיף א, אהוב ושונא, אף על פי שפסולים לדין, כמ"ש בשו"ע סימן ז סעיף ז, כשרים להעיד, והסביר הסמ"ע דרך לגבי דיין שתלוי בסברתו פסלינן, אבל עדים מעידים מה שראו, ועי' פת"ש שם שיש אומרים דשונא גמור פסול לעדות, ובסימן לד סעיף כ משמע דשונא גמור לא נפסל אלא כשאומר אלך ואמסור, וצ"ע. כתב בכנה"ג דשושבין משמע במרדכי דפסול להעיד, ועי' תומים. יש שכתבו ששדכן פסול להעיד בקידושין, והוא מדין נגיעה, ואם כבר קיבל שכר שדכנות מותר, ונראה דה"ה מתוודך בדבר הנוגע לקיום העיסקא, ועי' בכנה"ג סימן לו, ואם מקבל שכר בין יתקיים העסק ובין לא יתקיים אינו נוגע.

³¹ שו"ע ונו"כ רפ' יב

³² שכיון שמת בנו בחייו אינן משתלמין אלא מהמוחזק ולא מהראוי לו לבוא בירושתו, סמ"ע שם כו. אבל לפי מ"ש שם דיש פוסקי' דב"ה נוטל בראוי א"כ הכא היינו טעמא משום דהיורשים אומרים מאבוא דאבא קאתינא וכמ"ש שם א"נ יורשים היינו אחיו מורישיו אחי דאבו' וכן הוא בש"ס פ' מ"ש מפ"י רשב"ם שאומרים ראובן מת ראשון ואחריו מת יעקב אביו וירשנו כל נכסיו של אבינו ואין לראובן אחיו [אחינו] חלק בהן שהרי הוא מת תחלה ובן אין לו דהכא ודאי לאו מכח ראובן באין לירש שהרי גם הם ראויים לירש יעקב כמוהו מורישיו אחי דאבוא אחי יעקב עשו דוד ראובן ובנפל הבית עליו ועל מורישיו דהיינו עשו אחי יעקב אביו יורשי מורישיו כגון אחי עשו אומרים ראובן מת תחלה ועשו מת אחרון ואנו יורשי' כל נכסיו כי לא יירש ראובן בן יעקב בנכסיו עשו דודו תחת יעקב אבינו [אביו] שמת כבר שהרי ראובן מת תחלה ואח"כ מת עשו אבל אי ליכא לא הא ולא הא כגון שנפלו לו נכסים לאח"מ מאבי אמו שאחיו מן האב אינן יכולים לירש אם לא מכחו ב"ח גובה מהן למ"ד ב"ח גובה בראוי וכמ"ש שם אבל חובות אשה בכל ענין אינה גובה דהא קי"ל דאינה ניגבת מן הראוי וכמו שנתבאר בא"ע סי' ק"ב. ש"ך שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

והנכסים בחזקת יורשי אב ונגבה מהם את חובותינו, על בעלי החובות והאשה להביא ראיה שהאב מת תחלה, ואם לא יביאו ראיה לא יטלו כלום, שהנכסים בחזקת יורשי האב הם³³.

נפל הבית³⁴ על הלזה ועל מורישו, ולא נודע מי מהם מת תחלה, הנכסים בחזקת יורשים ואין בעל חוב גובה מירושה זו³⁵.

בעל ואשתו וד' בנותיהם³⁶ שמתו ויש ספק מי מת תחלה, ויורשי האשה תובעים כתובתה מיורשי הבעל³⁷, הרי שניהם מוחזקים בשוה ויחלוקו³⁸ יורשי האשה עם יורשי הבעל³⁹, ואם היו הבנות נשואות וכל אחד מבעליהן תובע חלקו בירושה, מחלקים הירושה לששה חלקים, ד' חלקים לכל אחד מהבעלים⁴⁰, וחלק אחד לשאר יורשי האב, והחלק הששי לכתובת האשה.

³³ שהרי הם יורשים ודאי או מן האב או מן הבן וכמוחזקים דמי, שהרי האב היה מוחזק בנכסיו ואלו באים מכחו ובעלי חובות וכתובה ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי

³⁴ שו"ע ונו"כ קד טז ורפ יב

³⁵ והיינו שלא היו לו נכסים אחרים, ואם הלזה מת תחלה, אין בע"ח גובה מהם, או מדין ראוי, או מדין מכח אביו דאבא אתינא, אבל אם מת מורישו קודם, הרי זכה בירושה בחייו, ובע"ח גובה מהם, וכיון שהדבר ספק, והיורשים הם ודאי, אין ספק מוציא מידי ודאי.

³⁶ רמ"א רפ יב

³⁷ כאן הספק הוא לענין כתובת האשה, שאם מתה תחלה או קודם אחת מבנותיה, או אפילו בעלה מת קודם וזכתה בכתובתה, מ"מ בתה ויורשיה קודמים לשאר יורשיה, וא"כ אין ליורשיה כלום, ורק אם מתה באחרונה, יש ליורשיה זכות בכתובתה.

³⁸ וכתב הרמ"א הטעם דכל קבוע כמחצה על מחצה, והיינו שלא נאמר דכיון שיש כאן ספק לגבי האב ולגבי ד' בנותיו, וכל אחד מהם שמת באחרונה גורע מזכות כתובת האב, ויש מקום לומר דאזלינן בתר רוב תביעות ומחלקים הירושה לז' חלקים, ומחלק הששית תישול כתובתה, קמ"ל דלא אמרינן כן, אלא דכל קבוע כמחצה על מחצה, וכאילו מוחזקות שתיהן בשוה.

³⁹ ונראה שגובה כתובתה עד כדי מחצית הירושה, והיינו שאם כתובתה יותר מחצי הירושה אין לה אלא חצי הירושה, ואם כתובתה פחות מחצי הירושה, אין לה אלא כתובתה. פתחי חושן חלק ט פרק א הערה קיא

⁴⁰ רמ"א שם, דאזלינן בתר התביעות, וכל אחד תובע ולכל אחד זכות שוה, ולכן חולקים לפי התביעות, ויורשי האב, אפילו הם כמה אין להם רק חלק ששית, דכולם מכח תביעה אחת באו. ובנה"מ (סק"ח) הקשה מהא דסעיף י גבי נפל הבית עליו ועל בתו נשואה, דאמרינן שאין לבעל כלום, ומחלק בדוחק דשאני הכא שאין חזקה לשום אחד מהם. עיין שם, ועיי' ערוה"ש, ועיי' שו"ת מנחת יצחק (ח"א סימן סט)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ה. **אב שנשבה ומת בן בתו במדינה ובן בתו שנשבה ומת**
אבי אמו במדינה ולא ידעינן הי מינייהו מית ברישא
יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו

נפל הבית עליו ועל בן בתו (שמתה) ויש ספק מי מת תחלה, שיש לבן הבת אחים מן האב, ואם מת הסבא קודם הרי יורשת בתו בקבר (שגם היא כבר מתה) ומנחילה לבנה החי, וכשמת אח"כ בנה, אחיו מן האב יורשים אותו, אבל אם מת בן הבת קודם, נמצא שכשמת הסבא אין בן בתו יורשו, שהרי אין ירושה בקבר להנחיל לאחים מן האב, וחזרת הירושה לשאר יורשי הסבא. יש אומרים⁴¹ שיחלוקו יורשי הסבא עם יורשי בן הבת⁴², ויש אומרים⁴³ שהנכסים בחזקת יורשי הסבא.

וכן הדין אם נשבה האב ומת בשביה⁴⁴, ומת בן בתו כאן, או שנשבה בן בתו ומת בשביה ומת אבי אמו כאן, ואין ידוע איזה מת קודם.

היו לאשה נכסים⁴⁵ משלה, והיתה בבית עם בנה ונפל עליהם הבית, ונמצאו שניהם מתים, ולא נודע מי מת תחלה, שאם מת הבן תחלה יפלו הנכסים ליורשיה⁴⁶, ואם מתה היא תחלה, הרי ירשה הבן וכשמת אח"כ עוברת הירושה לאחיו מן האב, דכיון שחי

⁴¹ שו"ע ונו"כ רפ יא

⁴² והוא דעת הרמב"ם, ונתקשו האחרונים בטעמו. והרא"ש בתשובה (כלל פד סימן ג) כתב ליישב דבריו בדוחק, דממ"נ בין אם מת הסבא תחלה ובין אם מת בן הבת תחלה, הרי הירושה ממשמשת בקבר לבת, אלא שיש ספק אם תמשמש עוד למטה לבן או תחזור ליורשי אביה, לכן אמרינן יחלוקו, משא"כ בדין הקודם בנפל עליו ועל אמו, שאם מת הבן תחלה אין כאן כלל משמוש בקבר, שהרי אין הבן יורש בקבר להנחיל לאחיו מן האב, ולכן הנכסים בחזקת יורשי האם, ובנה"מ (סק"ז) הקשה דא"כ גם בנפל עליו ועל בתו נשואה הרי ממ"נ יש משמוש לבת, והספק אם תחזור הירושה לאב או לבעל, ותיירץ דשאני ירושת הבעל דרבנן אזלינן בתר יורשי האב, עיין שם, ולהלן (בסק"ח) כתב הנה"מ דהנך ב' דינים חולקים זה על זה, עיין שם, ועיי' ערוה"ש ואבן האזל (פ"ה מה' נחלות ה"ז).

⁴³ רמ"א שם, דדמיה לנפל הבית עליו ועל אמו דסעיף י, ולא מסתבר להו החלוקה דלעיל.

⁴⁴ באור שמח (פ"ה מה' נחלות ה"ט) עמד במ"ש הרמב"ם או שמתו ביום אחד זה במדינה זו והאחר במדינה אחרת, שלכאורה נראה שאם מת אחד במדינה זו ואנו יודעים אימתי מת, אלא שאנו מסופקים על השני שבמדינה האחרת אם מת לפני כן או אח"כ, שיש להתזיקו בחזקת חי ואח"כ מת, ונמצא שהנכסים בחזקת השני, ואפשר דס"ל להרמב"ם דכיון שבודאי מת ליה חזקת חיים, עיין שם.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ רפ י

⁴⁶ והיינו יורשיה מצד משפחתה (ואיירי באשה שאין לה בעל, שאם יש לה בעל הרי בעלה יורשה), אבל אין הבן יורשה בקבר להנחיל לאחיו מן האב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

רגע אחד לאחר שמתה, שוב לא מיקרי ירושה בקבר, ויורש את אמו להנחיל לאחיו מן האב. מעמידים הירושה בחזקת יורשי האם.

ט. אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מאב

כבר התבאר לעיל דף קיד: שהבן יורש⁴⁷ את אמו בנכסים שיש לה, לפי סדר הירושה בנכסי האב, וכן הבת יורשת אמה כשאינן שם בנים ואם אין לה בנים או בנות חוזרת הירושה לאביה ולאחיה כפי הסדר בירושת איש.

מת הבן קודם שמתה האם⁴⁸, אינו יורש בקבר⁴⁹ להנחיל לאחיו מן האב, אלא יורשי האם יורשים אותה, וכן אם היה עובר במעי אמו⁵⁰ כשמתה אמו אינו יורש להנחיל לאחים מן האב.

י. נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו

כבר התבאר במסכת ב"מ דף לז: ולעיל דף קנח: שאשה שיש⁵¹ לה נכסים ונפל הבית עליה ועל בנה⁵² ומתו, יורשי הבן כגון אחיו מאביו⁵³ אומרים האם מתה תחלה והבן יורשה ואנחנו נירש אותה, ויורשי האם אומרים הבן מת תחלה ואין הבן יורש אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב, כיון שהנכסים היו בחזקת האם מעמידים אותה בחזקת יורשי האם מפני שהם יורשים ודאי

⁴⁷ שו"ע ונו"כ רעו ד

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

⁴⁹ דאע"פ שמצינו ירושה בקבר, כגון לבני בנים ולאחים, כפי שנתבאר לעיל שבאים מכח אביהם שמת, ואפ"ה יורשים מכח מורישים שכבר מת, בהא לא אמרינן כן, ובגמרא (דף קנט ע"ב) יליף לה מקרא. ונראה הטעם שגם אחים מן האב אינם יורשים אלא מכח ירושה בקבר של האב דהיינו שהירושה חוזרת אל האב וממנו לבניו שהם אחי המת, ואפשר דב' פעמים ירושה בקבר לא אמרינן, ובכנה"ג (הגה"ט אות יז) כתב בשם הר"י בן אליקים שהבת יורשת את אמה להנחיל לאביה, ואין בזה משום הסבת נחלה, אבל הרשב"א חולק בזה, ונראה שלא נחלקו אלא באב, אבל אם הניח בנים לכו"ע יורש בקבר להנחיל לבניו, שהרי אין כאן הסבת נחלה, ועי' פת"ש (סק"ד) שיש לפעמים נ"מ בירושה מן האב אם יורש בקבר להנחיל, ועי' פת"ש (סימן קד ס"ק יד) בשם הדגמ"ר שחידש שבן גיורת שאין לה יורשים, יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב.

⁵⁰ רמ"א שם, ועי' בסמ"ע (סק"ז).

⁵¹ שו"ע ונו"כ רפ י

⁵² מיירי שהנכסים היו לאמו ואין לבן זכות בהן בחייה מכח אביו. במ"ע שם יט

⁵³ או שאר קרוביו מאביו כשאינן לו אחים מאביו הן יורשי הבן, כדכתיב [במדבר א' ב'] למשפחותם לבית אבותם. סמ"ע כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כלומר שהם מוחזקין, אבל יורשי הבן ספק הם שאם מת הבן תחלה אין לאחיו מאביו בנכסי אמו כלום, ובאים הם להוציא והמוציא מחבירו עליו הראיה.

והוא הדין לנפל הבית עליו ועל בתו נשואה ואין ידוע איזה מת תחלה, והבעל אומר האב מת תחלה וירשתו בתו ואני יורש את אשתי, הנכסים בחזקת יורשי האב ואין הבעל יורש בהם כלום.

יא. אין הבעל יורש את אשתו בקבר

כבר התבאר במסכת כתובות דף פג: וב"ק דף מב: ולעיל דף קט: ודרף קיא: ודרף קיד: שהבעל יורש את אשתו נשואה⁵⁴ בכל נכסיה בין בנכסי מלוג ובין בנכסי צאן ברזל⁵⁵, ואפילו בנכסים שאין הבעל אוכל מהם פירות⁵⁶.

אין הבעל יורש⁵⁷ את אשתו אלא במוחזק ולא בראוי, ולכן אם מתה ואח"כ מת מורישה, אינו עומד במקומה לירש אלא יורשיה יורשים אותה,, ואם כתב לה מורישה קרקע מהיום ופירות לאחר מיתה, יורש הבעל אותה קרקע⁵⁸.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צ א

⁵⁵ ועי' אבנ"מ (סק"ד) שהאריך לדון איך הבעל יורש נצ"ב, הרי אינו אלא מלוה עליו, והרי קיי"ל נבי בכור שבמלוה דידיה אינו נוטל פי שנים, ותירץ שזוכה בהם מדין תקנת אושא, ועיי"ש שכתב עוד מעמים, ובחזו"א (אהע"ז סימן סג סק"ח) האריך להוכיח שנצ"ב אינו מדין ירושה אלא של בעל הן משעת נישואין, ומ"ש הרמב"ם בין נצ"ב אין כונתו שיורש עתה, אלא שנעשה עתה מוחלט לו, עיין שם.

⁵⁶ ח"מ שם (סק"א) ובי"ש (סק"ב), כגון מתנה שנתן לה, או חבלתה בנזק ובושת, ואפילו באלה שאמרו שאם מכרה או נתנה המכר קיים, כל שלא מכרה ומתה, הבעל יורשה, וכתב בבי"ש (סימן פה ס"ק מז) שהמוכרת כתובתה בטובה, אותן מעות אינו יורש, כתב בכנה"ג (סימן צ הגה"ט אות ה) בשם הרשב"א שמתנות שנתנו אבי הכלה ואמה לחתן, אין הבעל יורשם אלא יתנם ליורשיה, ועוד כתב בשם הרשד"ם שמבעת קידושין הבעל יורש, עיין שם.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁸ (רמ"א שם, אף על פי שהמוריש מת לאחר שמתה, שהרי זכתה בגוף מחיים, וכתב הח"מ (סק"ד) שהבעל יורש הקרקע והפירות, והבי"ש (סק"ה) כתב שהפירות אינו יורש, שהרי המוריש יכול למכור אותם, והו"ל ראוי, ונראה כונתו לפירות שיצאו מהקרקע לאחר שמתה האשה וקודם שמת המוריש, ועיין באבני מלואים (סק"א) ובהפלא"ה (בקו"א) תמהו על הבי"ש, ועי' שו"ת מהר"ם אלשיך (סימן יח) שכתב ג"כ שהבעל זוכה גם בפירות, ועי' כנה"ג (חוי"מ סימן רנז).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן אם היה לאשה מלוה שהלותה לאחרים קודם שנשאת, ומתה קודם שגבתה הרי זה ראוי⁵⁹.

וכן ביטוח חיים אין הבעל יורש, אלא יורשיה, שהרי זה כראוי, וגרע מראוי, שכל חיוב ביטוח חיים אינו חל אלא ברגע לאחר מיתתה, ואז אינה אשתו והרי זה כדין כופר הנזכר, שאינו לבעלה⁶⁰.

אם הלותה לאחרים מנכסים אלה ומתה, אין הבעל יורשם⁶¹, אבל אם הלותה מנכסי מלוג שלה, הבעל יורשה⁶². וכן בממון שלא היה ביד הבעל מעולם, כגון שקיבלה

⁵⁹ שו"ע שם (ומ"ש בשו"ע משנשאת, כתב הב"ח שהוא ט"ס, והבי"ש (סק"ז) כתב דלרבותא נקט (עי' ט"ז), ומ"ש בב"ש שאף מה שהלותה קודם שנישאת זוכה הבעל, עי' בהפלא"ה (בקי"א) שדחה דבריו, והביא מדברי הכנה"ג בשם הרדב"ז שאם היה הבעל חייב למורישי אשתו, ומתו מורישים ואח"כ מתה היא, הו"ל ראוי, כדין מלוה שעמו, עיין שם, וכן שכר פעולה עבור מעשי ידיה שלא גבתה קודם שמתה אינו יורש.

כתב בפת"ש (סק"ד) בשם שו"ת חות יאיר (סימן קכב) שאפילו היה מלוה בשטר והכניסה השטר לבעלה, ואפילו הגיע זמן פרעון לפני מותה, הו"ל ראוי, וכן בשטר חצי זכר כל כמה שלא נתנו לה היורשים חלקה, אינו יורש (עי' רמ"א שם, ועי' מ"ש בפרק ד בדיני שטח"ז), ומ"מ אם הכניסה לו השטר בכתיבה ומסירה, זכה בו והו"ל מוחזק, עיין שם, ועי' לעיל (הערה פח), ועי' באה"ט (סק"ו), ועי' חקרי לב (אה"ע"ז באמצע סימן מה) שמחלק בין הכניסה לו המלוה כנ"מ אינו יורש, אבל כנצ"ב יורש, והביא כמה פוסקים החולקים על החות יאיר, ודן בארוכה בדין ירושת הבעל בראוי.

⁶⁰ וכמ"ש בנמרא גבי כופר שאין הבעל יורש משום שאינו משתלם אלא לאחר מיתה (ועי' בתוס' שם ד"ה דהו"ל ראוי), ונראה שאפילו שילם הבעל את הפוליסה של הביטוח, אינו זוכה בתשלום. פתחי חושן חלק ט פרק י הערה פו

⁶¹ רמ"א שם בסוף סעיף א, ונראה מדברי הרשב"א דהו"ל כראוי, כיון שעדיין לא זכה בהם בחייה, ובח"מ (סק"ט) מסיק דכל שאינה יכולה למכור, אף על פי שאין לבעלה פירות בהם, ה"ז כנכסי מלוג שהבעל יורש, ומ"ש הרמ"א נכסים שאין לבעל רשות בהן, איירי כשכתב לה דו"ד אין לי בנכסיך, שיכולה למכור, כמ"ש בסימן צב (סעיף א), וה"ה שמותרת להלוות, ולכן הו"ל ראוי, ובב"ש (סק"ב) נראה שמפרש אפילו כשאמר לה דו"ד אין לי בנכסיך, ולא הזכיר פירות, שאינה מועיל אלא לענין שיכולה למכור, אבל לא לענין סילוק מפירות, ואף על פי שכל זמן שלא הלוותה הוא אוכל פירות, מ"מ כיון שיכולה למכור וה"ה שיכולה להלוות והלותה, הו"ל ראוי, וכ"ש כשסילק גם מפירות, ונראה מדברי הבי"ש שהעיקר תלוי אם יכולה למכור או לתת, ונראה דכשנתנו לה ע"מ שאין לבעלה רשות בהם, אפילו אם נאמר שאם הם בעין הבעל יורשה, אם הלותה אותן, לכו"ע אינו יורשה, דהו"ל ראוי, ולענ"ד צ"ע שמדברי השו"ע דלהלן גבי הלותה מנ"מ שהבעל יורשה, משמע דוקא נכסי מלוג משום דלא עדיף ממכרה שהבעל מוציא מיד לקוחות, אבל כל שאין הבעל מוציא, הו"ל ראוי, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה עח

ובעיקר דין מלוה שנקטו הפוסקים דהו"ל ראוי הביאו הפוסקים שהר"י מיג"ש סובר דלא הו"ל ראוי, ועי' בהפלא"ה (בקי"א) שהאריך להוכיח שגם דעת התוס' דלגבי בעל מלוה לא חשיב ראוי, עיין שם.

⁶² שו"ע שם אף על פי שמתה קודם שגבתה, וגם כשהלותה ברשות בעלה להרויח והוא יאכל הפירות, דחשיב כהלוואה דידיה, ועיין בנחל יצחק (סימן קג) שהאריך בהלכה זו והעלה להלכה דאף כשהלותה ברשות בעלה, יורשה, וכן פסק בהפלא"ה (בקי"א סק"ז) שכל שזכה בהם ונעשה נכסי מילוגתו לא חשיב ראוי, עיין שם, ועי' שו"ת אחיעזר (ח"ג סימן לה).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מתנה או פיצויים או שאר ממון, ונכנס ישר לחשבון הבנק⁶³ אבל הבעל ידע מכך, אם מתה הבעל יורשה⁶⁴.

אחת מתקנות נישואין של טוליטולה⁶⁵ היתה שאם תמות האשה בחיי הבעל, יחלוק הבעל עם בניה או שאר יורשיה בכל מה שנשאר מנכסיה ומנדונייתה⁶⁶.

יב. הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרוי הוא דמיקריא דבי בר סיסין ... אוקמא בידא דלוקח

כבר התבאר לעיל דף ל. שהאומר להבירו⁶⁷ שדה ראובן אני מוכר לך, וכשבא הלוקח להשתמש בה אמר לו המוכר אינה זו השדה שהיתה של ראובן אלא כך היא קרויה, ומראה לו המוכר שדה אחרת שהיא שלו ואומר זו היא שהיתה של ראובן שלקחתיו ממנו והיא שמכרתי לך, על המוכר להביא ראיה שמכר לו השדה השניה⁶⁸. וי"א⁶⁹ שעריך להביא ראיה שזו שרוצה הלוקח לא היתה של ראובן, אלא רק נקראת כך, ואם מביא ראיה א"צ ליתנו לו אלא האחרת⁷⁰, וכיון שמביא ראיה שזו לא קנה מראובן לא היתה דעתו על זה.

ואם לא הביא ראיה הרי זכה הלוקח בזו שכל העם קורין אותה של ראובן, שמסתמא לא היתה דעת הלוקח אלא על זו שהכל קורין לו כן⁷¹.

⁶³ בשו"ת אגרות משה (אה"ע"ו סימן קד) משמע דמעות בבנק של עכו"ם עכ"פ פשיטא ליה דהוי ראוי
⁶⁴ אפילו לדעת הפוסקים שהפקדה בבנק השיב ראוי, ע"י פתחי חושן חלק ט' פרק ב' סעיף לו, שמיד כשנכנס לחשבון שלה נעשה נכסי מילוג, שהרי גם מלוה ושאר ראוי נעשים נכסי מילוג, ומדינא הפירות של בעל, וכיון שנעשו נכסי מילוג בחייה, שוב אין זה ראוי לענין ירושת הבעל. פתחי חושן שם הערה ע"ט

⁶⁵ בשו"ע (אבה"ע"ו סימן ק"ח סעיף א' ח) שהביא דין תקנת מוליטולה
⁶⁶ ולא מצאתי אם נוהגים כיום עפ"י תקנות אלה, ובכנה"ג (סימן ק"ח) הביא כמה מקומות שנהגו לפי תקנה זו, ומשמע מדבריו שם שבכמה דברים דומה תקנה זו לתקנת שו"ם (ע"י פרק ו' סעיף מד), אלא שתקנת שו"ם היתה רק לגבי שנה ראשונה ושניה וכשמתה בלי זשי"ק, ואילו מדברי הפוסקים משמע שתקנה זו נוהגת אפילו מתה לאחר כמה שנים, ואפילו יש לה זרע. פתחי חושן שם הערה פ"א

⁶⁷ ר"ח סעיף כה

⁶⁸ דעת הלבוש שם

⁶⁹ סמ"ע שם סו. כפירוש הרשב"ם ומשמע דהמור והשולחן ערוך אין מפרשים כהרשב"ם, ולדינא נראה דאין נפקא מינה.

⁷⁰ אף שאין קורין אותה ע"ש ראובן, דמסתמא האומר שדה ראובן ר"ל השדה שקניתי מראובן.

⁷¹ עיין טור [סכ"ד] דאם אין לו שום שדה שקנה מראובן אלא שנקראת על שם ראובן קנה שדה זו, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

**יג. ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה
מינך זבינתה ואכלית שני חזקה א"ל אנא בשכונא גואי
הואי ... זיל ברור אנילתך**

כבר התבאר לעיל דף כט: שיש אומרים⁷² שאם ידוע שהמערער היה דר בחדר הפנימי מן הבית והיה משתמש עמו בבית החיצון⁷³, וטוען שהיה דרכו עובר דרך הבית החיצון ליכנס ולצאת מן הפנימי ולכך לא מיחה במחזיק בבית החיצון, שטוען דרת בו ברשותי ולכך לא מחית⁷⁴, אף על פי שיש לחדר הפנימי עוד דרך לצד אחר ולא ידעין אם עבר אותו הדרך או לא, אפילו הכי טענתו טענה, וצריך המחזיק להביא ראיה שלא עבר דרך הבית החיצון, ויש אומרים⁷⁵ שזה לא מבטל החזקה אלא אם כן טען המערער כשרציתי הייתי משתמש בכל בית החיצון והוצרכת לידחות מפני, ולא נשתמשת אתה בבית החיצון אלא בשלא הייתי צריך לו.

אם החזיק שלש שנים⁷⁶ הווי חזקה אפילו החזיק שלא בפני המערער והוא במדינה אחרת, אם שיירות מצויות ממקום שהחזיק בו למקום שהמערער בו⁷⁷, אבל אם הוא שעת מלחמה והדרכים משובשות בין זה לזה יכול לומר לא ידעתי ולא הוי חזקה.

הביא המערער⁷⁸ עדים שזו השדה שלו, וזה שבתוכה טוען ממך לקחתיה ואכלתי שני החזקה, טען המערער ואמר היאך תטעון שלקחת ממני הרי

⁷² רמ"א קמ"ד כדעת הטור והרא"ש, והמחבר השמיט דין זה משום דרשב"ם [ב"ב כ"ט ע"ב ד"ה אנא] והרא"ש [שם פ"ג ס' ד' ה'] למדוהו מעובדא דאיתא שם בפרק חזקת הבתים [סוף דף כ"ט] ההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא, א"ל מינך זבינתיה ואכלתיה שני חזקה, א"ל אנא בשכונא גואי (הוית) [הואי] כו', והרי"ף [ט"ו ע"א מדפי הרי"ף] והרמב"ם [פמ"ו מטוען ה"י] פירשוהו דשכונא גואי בענין אחר. סמ"ע שם יח
⁷³ כדעת הרשב"ם אבל מלשון הרא"ש [שם] והנ"י [שם ט"ו ע"א מדפי הרי"ף] מוכח שפירשו לדברי [הרשב"ם] הנ"ל שבהעברת דרך עליו הוא השימוש עמו בבית, וכן הוא מדברי הטור [סעיף י"ז] ומור"ם בד"מ ע"ש

⁷⁴ סמ"ע שם יט

⁷⁵ רמ"א מנמק"י ומרדכי

⁷⁶ שו"ע ונו"כ קמג א

⁷⁷ דכיון דשיירות מצויות לא יוכל לטעון לא ידעתי שהחזיק בשלי, דודאי ידע שזה מחזיק בקרקעו והיה לו למחות שם

⁷⁸ שו"ע ונו"כ קמו יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

בתאריך הקניה לא הייתי במדינה זו⁷⁹, מצריכין לזה שבתוכה להביא ראיה שזה הפלוני המערער היה עמו במדינה בזמן ההוא שטוען שמכר לו, אפילו יום אחד, כדי שיהא אפשר שימכור, ואם לא הביא מסלקין אותו.

ויש מי שאומר⁸⁰ דוקא כשמזכיר היושב בקרקע את היום או הזמן המשוער⁸¹ שמכר לו, אז בקל יוכל להביא ראיה שהיה פה בו ביום, אבל אם אינו מזכיר היום אין צריך להביא ראיה שהיה כאן ביום שקנאה, שאינו נזכר על היום וקשה לו להביא ראיה על זה, ואפילו אם יאמר המערער אמור באיזה יום קנית אותו⁸², אין מוזקין אותו לכך, דמילתא דלא רמיא עליה דאיניש הוא.

ויש אומרים⁸³ דדוקא אם בעת הקנין היה בשעת חירום צריך להביא ראיה⁸⁴, שמפני שהוא שעת חירום ואין השיירות מצויות אם יבא אחד משם הוא דבר תמוה לבריות וזוכרין אותו ובקל יכול להביא ראיה⁸⁵, אבל שלא בשעת חירום שהשיירות מצויות, אף על גב דאומר לו קניתי ממך ביום פלוני אינו צריך להביא ראיה שיכל לומר ביום אחר הייתי עמך דהא שיירות מצויות, או מילי מסרת לי ע"י שליח שמעשה בכל יום שאדם מוכר נכסיו ע"י שליח בהרשאתו, ונאמן אפילו אמר ממך זבנתי ולא ע"י שליח⁸⁶.

הדרן עלך מי שמת

⁷⁹ כך הוא פירוש הרי"ף [מ"ו ע"א מדפי הרי"ף] והרמב"ם [פט"ו מטוען ה"י] בסוגיא

⁸⁰ עיין סמ"ע כד ובתומים שם

⁸¹ נראה דהיום לאו דוקא קאמר דה"ה אם מזכיר הזמן כגון בחודש פלוני או בימי הקיץ, צריך להביא ראיה שהיה באותו זמן פעם אחת במדינה, ואם אינו מזכיר הזמן אלא אומר קניתי קודם ג' שנים ולא ידעתי באיזה זמן, דאין מכריחין אותו להגיד הזמן, אא"כ הזכירו מעצמו דאז צריך להביא ראיה. סמ"ע כה שיאמר המערער לא הששתי למחות כיון שלא החזיקו כראוי אחד לברו ג' שנים,

⁸² דלא מיבעיא דלא טענינן ליה אנן, אלא אפילו אם טוען המערער עצמו אין שומעין לו בזה

⁸³ שו"ע ונו"כ שם יב

⁸⁴ אבל אה"כ במשך ג' שנים היו השיירות מצויות, דאל"כ פשיטא דלא הוה חזקה דיכול לומר לא ידעתי שהחזיק בנכסי כל הג' שנים, כמ"ש לעיל בריש סימן קמ"ג, וגם לא שייך מהאה כל שאין השיירות מצויות. סמ"ע שם כז

⁸⁵ היינו שמברר בעדים שלא היה בזמן זה סמוך ליום המכירה במדינה, דלא שכיח שיבוא בזמן ההוא כיון שהוא שעת חירום, ולכך לא מהני מינו, דלא מהני מינו במקום דלא שכיח כמ"ש הסמ"ע בס"ק כ"ח כשאומר שבא ומכר, אבל בדליכא עדים כלל, ודאי דאין נאמן לומר שלא היה במדינה, כמו שאין נאמן לומר לא מכרתי לך, כיון שיש לו חזקה ג' שנים והוא לא מיחה. נתי"ה מ טו

⁸⁶ סמ"ע כה מהטור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

